

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR NIEUWBOUW/UITBREIDING VAN
WOONZORGCENTRUM HOLDERT
TE EMMEN

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET VOOR
NIEUWBOUW/UITBREIDING VAN
WOONZORGCENTRUM HOLDERT
TE EMMEN

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2012);
Toetsing Flora- en faunawet voor nieuwbouw/uitbreiding van woonzorgcentrum Holdert te Emmen
Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen,
in opdracht van Gemeente Emmen.*

in opdracht van:

GEMEENTE EMMEN

contactpersoon:

Mw. I. WEIS

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV
Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen - tel. 0592-313389 - info@burobakker.nl

Projectleiding:
Ir. M.S. Van Kerkevoorde

Veldwerk en rapportage:
Ing. M. Oudsboorn

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING EN DOEL	1
1.2	WETTELIJK KADER	1
1.3	METHODE.....	1
1.4	PLANGEBIED.....	1
1.5	VOORGENOMEN ONTWIKKELING.....	2
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG....	4
2.1	FLORA.....	4
2.2	VOGELS	4
2.3	VLEERMUIZEN	5
2.4	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN.....	6
2.5	REPTIELEN, AMFIBIEËN EN VISSEN	6
2.6	ONGEWERVELDEN	6
2.7	LICHT BESCHERMDE SOORTEN.....	6
3	CONCLUSIES	8
3.1	SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN.....	8
3.2	SAMENVATTING VERVOLG.....	8
4	BRONNEN	9

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

Wooncorporatie Domesta heeft het voornemen om een deel van hun eigendommen in het centrum van Emmen gefaseerd te gaan herontwikkelen, waaronder ook woonzorgcentrum de Holdert. Effecten op beschermde flora en fauna als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Buro Bakker is door de gemeente Emmen gevraagd om middels een verkennende toetsing (quicksan) eventueel aanwezige beschermde flora en fauna in beeld te brengen en de effecten van de gewenste ontwikkeling op deze soorten te beoordelen.

Met de quickscan wordt eenduidig in beeld gebracht of en welke beschermde soorten in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Indien de gewenste ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten voor deze soorten, leidt de quickscan tot aanbevelingen voor vervolgstappen. Het uiteindelijke doel is het afstemmen van de ontwikkeling op de aanwezigheid van beschermde soorten, zodat gewerkt wordt binnen de kaders van de Flora- en faunawet.

1.2 WETTELIJK KADER

De Nederlandse natuurwetgeving is gebaseerd op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming is hierbij uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt een aantal veelal zeldzame of kwetsbare planten- en diersoorten. Relevant zijn in het kader van deze quickscan vooral de bepalingen die van toepassing zijn op ruimtelijk inrichting en ontwikkeling. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd moeten worden op de beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als mitigatie niet mogelijk is.

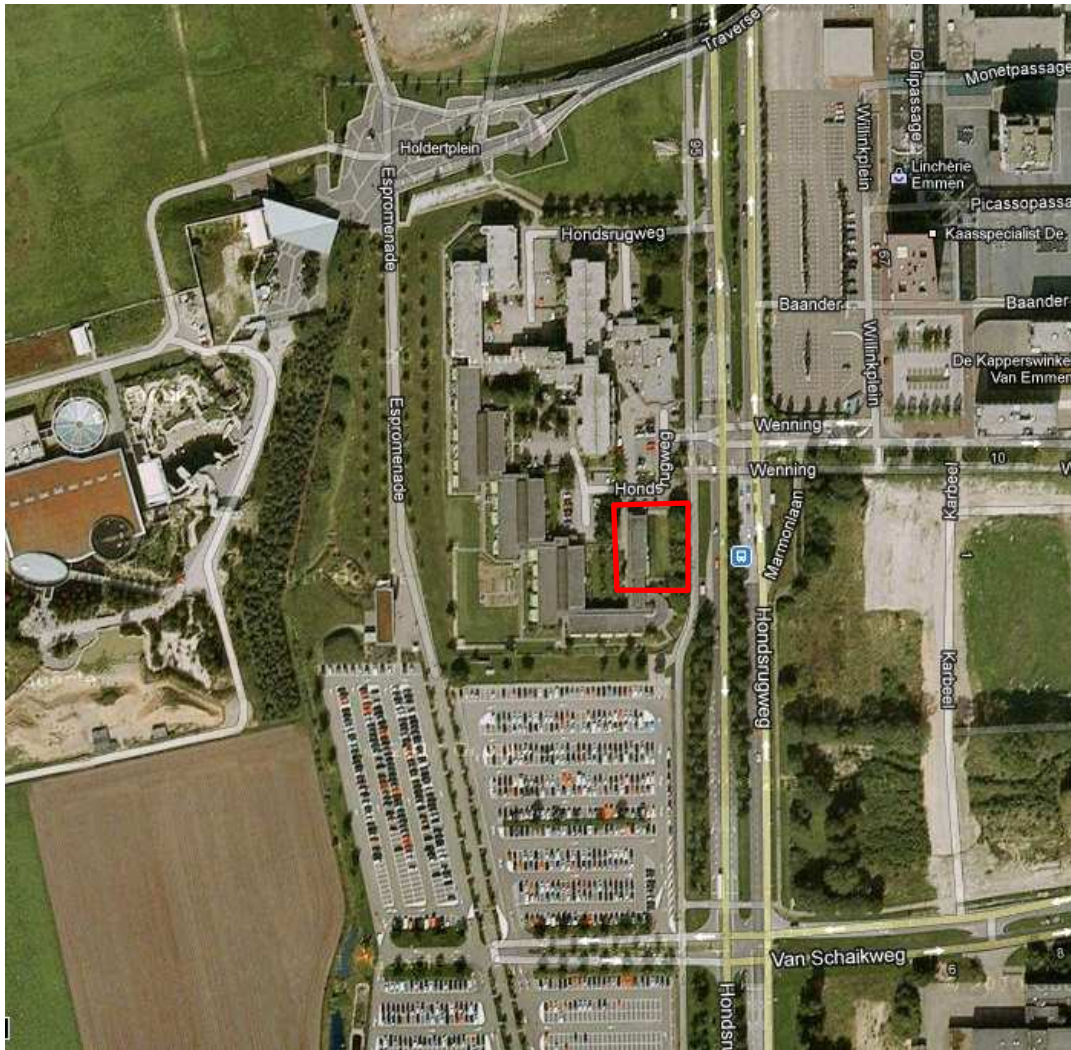
Een toelichting op de Flora- en faunawet staat in Bijlage I.

1.3 METHODE

Voor de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie bronnen achter in dit rapport). Op 5 juni 2012 is een ecologische verkenning in het gebied uitgevoerd. Daarbij is gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken. Aansluitend aan de verkenning is, conform het vleermuisprotocol, een vleermuisonderzoeksrunde uitgevoerd.

1.4 PLANGEBIED

Het plangebied betreft een deel van woonzorgcentrum de Holdert te Emmen (zie figuur 1). Het betreft een bouwblok in twee bouwlagen en biedt ruimte aan een 8-tal aanleunwoningen. Het is gelegen in het zuidwestelijke deel van het centrum van Emmen en ligt ten oosten van het deel van dierenpark Emmen op de Noordbargeres. Direct ten oosten van het plangebied ligt de Hondsrugweg. Aan de noord- en westzijde liggen parkeerterreinen en andere gebouwen behorende bij de Holdert. Aan de zuidkant van het plangebied liggen parkeerplaatsen behorende bij dierenpark Emmen.

Figuur 1: De ligging van het plangebied (Bron: Google Earth Pro).

Het plangebied maakt deel uit van bebouwing die rondom een binnengebied is gesitueerd en zich in beperkte mate opent richting de Hondsrugweg. Het binnengebied is grotendeels verhard doordat hier de parkeerplaatsen en ontsluitingsstructuur is gesitueerd, de randen daarentegen hebben een groene invulling bestaande uit gras met bomenrijen/groepen.

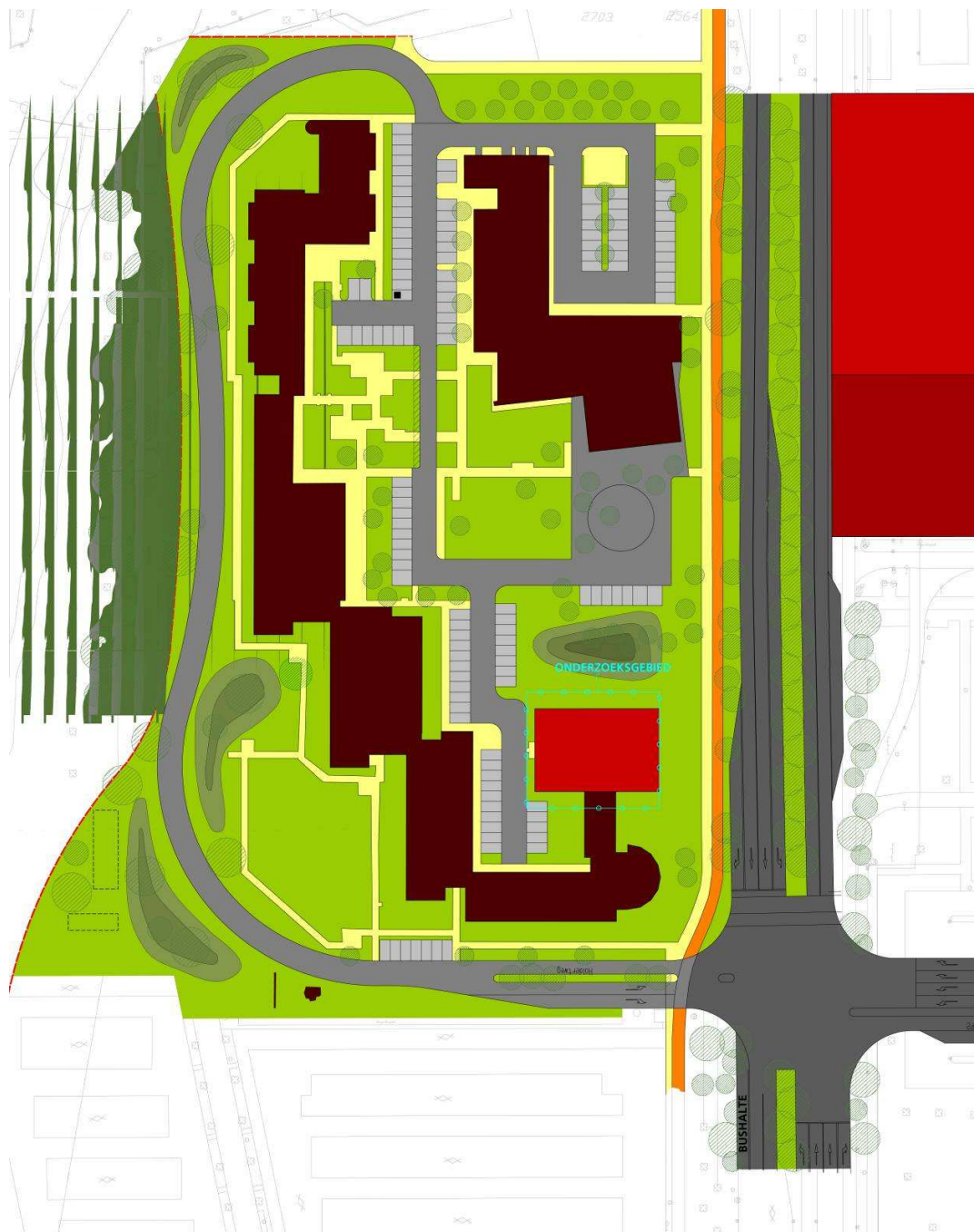

Figuur 2: Impressie van het plangebied. Links de voorzijde van het gebouw, rechts de achterzijde.

1.5 VOorgenomen Ontwikkeling

Het desbetreffende bouwblok zal geheel gesloopt worden. Daarbij zullen de bomen aan de voorzijde (oostzijde) verplaatst danwel gekapt worden. Ook staat aan de achterzijde van het

gebouw een solitaire boom die gekapt zal worden. De nieuwbouw zal zoveel mogelijk in een groene setting gesitueerd worden. De inrichting van het open omliggende gebied is nog niet duidelijk en is afhankelijk van andere inrichtingsplannen in het centrum van Emmen. Een inrichtingsschets wordt weergegeven in figuur 3.

Figuur 3: Schets toekomstige inrichting plangebied. Het rode vlak geeft het huidige onderzoeksgebied weer (stedenbouwkundige toelichting, Gemeente Emmen)

2 FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG

In de paragrafen 2.1 tot en met 2.7 wordt de (mogelijke) aanwezigheid van zwaar en matig zwaar beschermde flora en fauna besproken. De mogelijke aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot de aanbeveling voor vervolgonderzoek of tot een mitigatieopgave. In paragraaf 2.8 wordt ingegaan op de aanwezigheid van licht beschermde soorten. Tevens worden de effecten beoordeeld die de voorgenomen ontwikkeling heeft op beschermde flora en fauna.

2.1 FLORA

Voorkomen

Aan de voorzijde van het gebouw bevinden zich kleine terrassen met een smalle tuinborder (heesters). In de groenstrook aan de oostkant van het gebouw staan een aantal Haagbeuken. Deze groenstrook is vrij mossig en wordt geregeld gemaaid. Ook aan de noordzijde van het gebouw ligt een groenstrook met enkele jonge kersenbomen. Aanwezigheid van zwaar en matig zwaar beschermde plantensoorten kan, gezien de terreininrichting en biotoeppen, worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Beschermde plantensoorten zijn niet aanwezig, waardoor effecten kunnen worden uitgesloten.

2.2 VOGELS

Voorkomen

Op enkele plekken zijn bovenop de zonweringen (oude) nesten zichtbaar. Eén van de bewoners geeft aan dat zij in het broedseizoen Huismussen rondom het gebouw heeft waargenomen. Er zijn ten tijde van het veldbezoek geen Huismussen waargenomen. Echter is het veldbezoek uitgevoerd aan het eind van het broedseizoen, waardoor exemplaren kunnen zijn gemist. Mogelijk broeden er Huismussen in de bebouwing binnen het plangebied. Tijdens de verkenning zijn enkele Gierzwaluwen foeragerend waargenomen, deze toonden geen binding met de bebouwing binnen het plangebied. Nesten van de Huismus en Gierzwaluw zijn jaar rond beschermd (DR-loket, 2009). Andere jaar rond beschermde nesten (uilen, roofvogels) zijn niet aanwezig. In de bomenrij aan de voorzijde van het gebouw kunnen enkele algemene broedvogels zoals Houtduif, Merel en Lijster tot broeden komen.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Mogelijk zijn er nesten van Huismus in de te slopen bebouwing aanwezig. Nesten van de Huismus genieten een jaarronde bescherming. Aanvullend onderzoek hiernaar moet aanwezigheid van de Huismus verduidelijken. Indien de Huismus aanwezig is en het is aanmerkelijk dat zij hier nestelen, zullen ter vervanging in de directe omgeving speciale nestkasten opgehangen moeten worden. Deze maatregel wordt voldoende geacht om de lokale populatie te behouden. Ter aanvulling is het aan te bevelen om voor de soort voldoende dekking (in de vorm van dichte coniferenhagen of andere altijd groene heesters) te behouden of op te nemen in het openbaar groen wat de soort ten goede zal komen.

Algemene broedvogels

Wanneer kap- en sloopwerkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, kan dit leiden tot verstoring of vernietiging van nesten. Dergelijke verstoring is niet toegestaan en hiervoor wordt bovendien geen ontheffing verleend. De werkzaamheden dienen daarom in eerste instantie buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli. Wanneer het niet mogelijk is de verstorende werkzaamheden buiten

het broedseizoen uit te voeren, moet het plangebied voorafgaand aan de werkzaamheden door een vogeldeskundige gecontroleerd worden op de aanwezigheid van nesten.

2.3 VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen

Het woonblok biedt potentiële invliegopeningen voor vleermuizen (zie figuur 4). Met name aan de noordelijke gevel is ruimte aanwezig tussen de muur en de boeiboorden. Daarnaast zitten in de noordelijke gevel op circa 3 meter en op 6 meter spouwgaten in de muur welke vleermuizen ook kunnen benutten. Aan de oostelijke zijde lijken de boeiboorden op het eerste gezicht goed aangesloten op de muur, maar door de aanzienlijke hoogte kon er niet nauwkeurig gekeken worden. De achterzijde lijkt minder van waarde voor vleermuizen, omdat het grotendeels is afgewerkt met gladde materialen (glas, hout/trespa). Echter is in het midden van de eerste bouwlaag, waar de stenen muur overgaat in trespa platen, op circa 2 meter hoogte een open ruimte aanwezig. Dit is in theorie vrij laag voor vleermuizen om in en uit te kunnen vliegen, maar aanwezigheid kan niet op voorhand worden uitgesloten.

Overige potentiële openingen in de bebouwing zijn niet aangetroffen. In de te verplaatsen/te kappen bomen zijn geen holtes aanwezig die potentieel geschikt zijn voor boombewonende vleermuissoorten.

Figuur 4: Locaties potentiële invliegopeningen voor vleermuizen. Links: voorzijde van het gebouw met ruimte tussen muur en boeiboorden. Rechts: opening aan achterzijde op 2m hoogte.

Aansluitend aan de quickscan is een eerste vleermuisonderzoeksrondes uitgevoerd tussen 21.25 uur en 23.30 uur. De omstandigheden hierbij waren goed, droog, weinig wind en 14°C. In deze ronde is zeer beperkte activiteit van vleermuizen binnen het plangebied waargenomen. Echter zijn op basis van deze enkele ronde geen uitspraken te doen over het gebruik van vleermuizen in de overige periodes. Gedurende een jaar maken vleermuizen namelijk gebruik van verschillende soorten verblijfplaatsen. Deze verschillende typen verblijfplaatsen kunnen zich in een netwerk van verschillende gebouwen kunnen bevinden, maar ook in één en hetzelfde gebouw. Het vleermuisonderzoek dient daarom vervolgt te worden om zekerheid te kunnen bieden. Hiervoor zullen volgens het protocol in de periode juni-medio september nog 3 bezoeken moeten plaatsvinden.

Belangrijke vliegroutes

De bomenrij aan de voorzijde (oostzijde) van het gebouw kan deel uitmaken van een vlieg-route voor vleermuizen. Uit een ander onderzoek (Buro Bakker, 2010) blijkt dat ten noorden van het plangebied, ter hoogte van Vreding, een belangrijk oversteekpunt voor vleermuizen vanuit het centrum richting het westen aanwezig is. Vervolgonderzoek zal moeten uitwijzen of de aanwezige bomenrij door vleermuizen gebruikt wordt als vliegroute.

Belangrijk foeragegebied

Binnen het onderzoeksgebied kan boven de groenstroken door enkele vleermuissoorten worden gevoerageerd. Het zal echter geen belangrijk foeragegebied betreffen. Gelijksoortig alternatief foeragegebied is in ruime mate voorhanden in de omgeving. Er is op het terrein geen open water aanwezig dat als belangrijke drinkplek van vleermuizen kan dienen.

Effecten en vervolg

De te slopen bebouwing biedt potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen. De levenswijze en ecologie van vleermuizen (een zeer trage voortplanting, hoge concentratie van vleermuizen in de verblijfplaatsen en traditioneel gebruik van deze verblijfplaatsen) maakt ze erg kwetsbaar voor ruimtelijke ingrepen als sloop en renovatie van gebouwen. Alle in Europa voorkomende vleermuizen zijn daarom strikt beschermd onder de Europese Habitatrichtlijn en de daarvan afgeleide Flora- en faunawet. Aantasting van vleermuizen en hun leefgebied is niet toegestaan. Ook het aantasten van de functionaliteit van hun verblijfplaatsen (de vaste verblijfplaats) is verboden. Alle tot het netwerk behorende verblijfplaatsen gelden als vaste verblijfplaats, ook als ze op een bepaald moment niet worden bewoond: een zomerverblijf is ook in de winter beschermd. Voor vleermuizen kan voor ruimtelijke ingrepen geen onthefing van de Flora- en faunawet worden verkregen. Schade aan vleermuizen moet daarom dus te allen tijde worden voorkomen om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

Om met zekerheid vast te stellen of het gebouw door vleermuizen worden gebruikt en de te verwijderen bomenrij fungeert als vliegroute is vervolgonderzoek noodzakelijk (zie ook 3.2).

2.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Voorkomen

De aanwezigheid van zwaar of matig beschermde grondgebonden zoogdieren (bijvoorbeeld Das, Boomarter en Eekhoorn) kan worden uitgesloten. Hiervoor is geen leefgebied aanwezig.

Effecten en vervolg

In het plangebied zijn geen zwaar of matig zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.5 REPTIELEN, AMFIBIEËN EN VISSSEN

Voorkomen

Er is geen water in het plangebied aanwezig, waardoor voortplanting van amfibieën en vissen op voorhand kan worden uitgesloten. Ook is er binnen het plangebied geen geschikt overwinteringsbiotoop aanwezig voor juridisch zwaarder beschermde amfibieën. De aanwezigheid van (beschermde) reptielen kan worden uitgesloten, omdat in het plangebied geen geschikt leefgebied aanwezig is.

Effecten en vervolg

Reptielen, amfibieën en vissen met een zware of matige bescherming komen niet in het plangebied voor. Effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.6 ONGEWERVELDEN

Voorkomen

Overige soorten met een zware of matige bescherming (bijvoorbeeld dagvlinders en libellen) komen niet in het plangebied voor. Het plangebied is grotendeels bebouwd danwel verhard en de aanwezige vegetatie heeft geen waarde voor vlinders en libellen.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.7 LICHT BESCHERMDE SOORTEN

Voorkomen

Naast de in dit hoofdstuk behandelde matig en zwaar beschermde soorten, zal ook een aantal licht beschermde soorten voorkomen. In tabel 1 is hiervan een overzicht opgenomen.

Tabel 1: Overzicht van licht beschermde soorten die in het plangebied aanwezig zijn of kunnen zijn.

Soortgroep	Soort	Type waarneming
Zoogdieren	Egel <i>Erinaceus europaeus</i>	Mogelijk aanwezig
	Huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>	Mogelijk aanwezig

Effecten en vervolg

De negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet hoeft niet te worden gecompenseerd. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen. Een veelgebruikte invulling van deze zorgplicht bestaat uit het ongeschikt maken van het plangebied voor dieren, door deze enkele dagen voorafgaande aan de werkzaamheden kort af te maaien en struweel te verwijderen. Dieren krijgen dan de tijd om het plangebied te verlaten en elders leefgebied te zoeken.

3 CONCLUSIES

3.1 SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN

In de tabel hieronder wordt een overzicht gegeven van de (mogelijk) aanwezige zwaar en/of matig zwaar beschermde soorten binnen het plangebied.

Tabel 2: Waargenomen of mogelijk in het plangebied aanwezige zwaar of matig zwaar beschermde fauna.

Soortgroep	Soort	Functie	Beschermingsregime
Zoogdieren	Vleermuizen	Potentiële verblijfplaatsen aanwezig in bebouwing	Strikt beschermd
Vogels	Huismus	Mogelijk broedend binnen plangebied	Nesten van Huismus zijn jaar-rond beschermd

De overige in het plangebied gevonden en te verwachten soorten zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie Bijlage 1) is dan wel van kracht.

3.2 SAMENVATTING VERVOLG

Vleermuizen

De te slopen bebouwing biedt geschikte mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Om inzicht te krijgen over het gebruik van het plangebied door vleermuizen, is vervolgonderzoek noodzakelijk. Onderzoek naar vleermuizen vindt plaats volgens een vast protocol dat in 2012 is vastgesteld door de GaN. In een aantal onderzoeksronden gedurende het zomerhalfjaar (juni-september) worden alle belangrijke gebiedsfuncties voor vleermuizen onderzocht. Hiervoor worden de onderzoeksronden verdeeld over de fasen in de cyclus van vleermuizen. De eerste ronde in het voorjaar is reeds uitgevoerd (5 juni 2012).

Mochten er verblijfplaatsen worden vastgesteld, zullen mitigerende maatregelen moeten worden uitgevoerd. Hierbij kan gedacht worden aan gefaseerd en vleermuisvriendelijk slopen en zorg te dragen voor vervangende verblijfplaatsen door middel van het ophangen van nestkasten voor vleermuizen in de directe omgeving en/of het inbouwen van geschikte mogelijkheden in de nieuwbouw. Een definitieve uitwerking van de eventuele mitigatie zal in een werkprotocol en/of activiteitenplan moeten worden vastgelegd.

Huismus

Mogelijk zijn er nesten van Huismus in de te slopen bebouwing aanwezig. Hiervoor zal aanvullend onderzoek gedaan moeten worden om aan- of afwezigheid van de Huismus vast te stellen. Voorafgaand of aansluitend (afhankelijk van een avond- of een ochtendbezoek voor vleermuizen), zal gekeken worden naar eventuele waarnemingen van Huismus in en rond de bebouwing. Aangezien de Huismus zeer honkvast is, kan op basis van de waarnemingen in een aantal bezoeken jaarrond, uitspraken worden gedaan over aan- of afwezigheid van de soort in het plangebied. Indien er nestplaatsen aanwezig zijn, zullen deze verblijfplaatsen door middel van het ophangen van geschikte nestkasten moeten worden gecompenseerd.

Licht beschermde soorten

De (mogelijke) aanwezigheid van een aantal licht beschermde soorten leidt niet tot verdere consequenties ten aanzien van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht (zie Bijlage 1).

4 BRONNEN

Flora

Werkgroep Florakartering Drenthe, 1999. Atlas van de Drentsche Flora. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem / Werkgroep Florakartering Drenthe.

Vissen

Brouwer, T., B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper en P.P. Schollemma, 2008. Vissenatlas Groningen Drenthe. Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe in de periode 1980 - 2007. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Amfibieën en reptielen

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Nationaal natuurhistorisch museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Zoogdieren

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij.

Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.

Vogels

DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten Flora- en faunawet.

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 - 2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Insecten

Bos, E., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynboff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (*Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea*). Nederlandse fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Dijkstra, A.C.J., J. de Vries en B.J. Hoentjen, 2003. Dagvlinders in Drenthe. Voorkomen en verspreiding 1990 - 2001. Uitgeverij PubliQue / Vlinderwerkgroep Drenthe.

Overig

Buro Bakker *Buro Bakker (20120): Ecologisch onderzoek naar vleermuizen bij de Vreding te Emmen. Buro Bakker adviesburo voor ecologie B.V. te Assen, in opdracht van Grontmij Noord*

Websites: www.waarneming.nl en www.telmee.nl

Google Earth Pro. 2009 Tele Atlas.

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de Minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

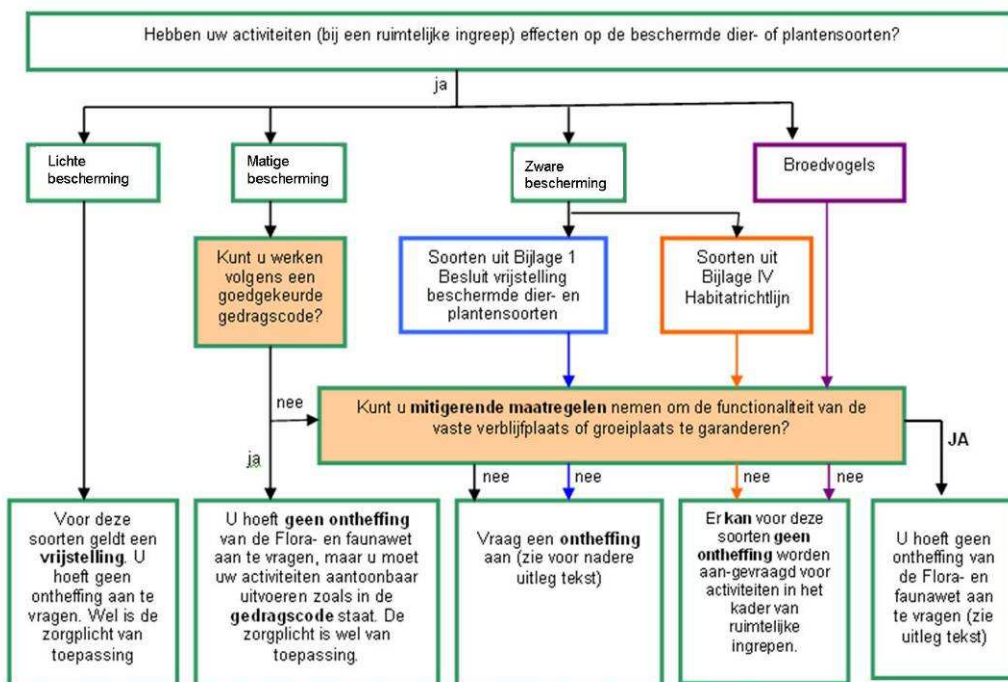
Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij amvb zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en wet het zwaardere beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel 11 Flora-

en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats respectievelijk een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen respectievelijk hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 Flora- en faunawet. Indien aantasting of versterking van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Min. LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A: Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen.

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 in de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de categorie 1 soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het

aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A. blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatiespecifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde -soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activiteitenplan ten grondslag ligt. Formeel is deze goedkeuring niet nodig; met de uitvoering van mitigerende maatregelen worden negatieve effecten immers voorkomen. Het Ministerie van EL&I adviseert echter wel om het activiteitenplan ter beoordeling aan Dienst Regelingen voor te leggen. Een positieve afwijzing van de aanvraag van Dienst Regelingen verkleint de kans op vertraging, bijvoorbeeld als er iemand bezwaar maakt tegen de plannen.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving een vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een

zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Dienst Regelingen zal beoordelen of het wettelijk belang zwaarder weegt dan overtreding van de verbodsbepalingen.

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrictlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten (Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd (EB): zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd (BE): sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar (KW): matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig (GE): stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

9 augustus 2012

Vormgeving:
Joop Striker, Assen